

LUNDS
UNIVERSITET

Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti – samma politiska åsikter?

En komparativ undersökning av Sverigedemokraternas och Dansk Folkepartis
politik

Ebba Tingelholm

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSG31

Termin: VT 2016

Handledare: Olof Beckman & Rouzbeh Parsi

Omfång: 12938 ord

Abstract

I svensk vardag är det vanligt att Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna liknas vid varandra till den grad att de ses som en dansk och svensk version av samma parti. Detta trots att partierna har betydande skillnader i sin historia. Deras historia skiljer sig både i sådant som partiernas uppkomst och i sådant som faktiskt deltagande i politiska beslut. Denna skillnad är dock inget som hindrar den vanliga uppfattningen att partierna är ytterst lika.

Arbetet kommer bygga på en komparativ metod som gör det möjligt att fokusera på att hitta likheter och skillnader i partiernas principprogram och valmanifest. Med hjälp av Jens Rydgrens teori om radikal högerpopulism kommer jag sedan ytterligare kunna fokusera arbetet till att undersöka just de vanliga antaganden som görs om partierna. Grunden till detta arbete kommer vara en idealtyp bestående av anti-etablissemang, isolationism och etnopluralism. Med detta kommer arbetet kunna undersöka om, och hur, de två partierna skiljer sig i sina åsikter om de övriga partierna, internationella samarbeten och andra kulturer.

Resultatet av undersökningen visar att även om det finns stora likheter mellan partierna, så finns det betydande skillnader. Dessa skillnader finns främst inom anti-etablissemang och isolationism, då Sverigedemokraterna visar sig vara större motståndare till både övriga partier samt internationella samarbeten än vad Dansk Folkeparti är.

Nyckelord: Sverigedemokraterna, Dansk Folkeparti, radikal högerpopulism, anti-etablissemang, isolationism, etnopluralism

Innehåll

1. Inledning.....	4
1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning.....	5
1.2 Material och avgränsningar.....	6
1.2.1 Primär- och sekundärmaterial.....	7
1.2.2 Källkritik.....	8
2. Metod och teori	9
2.1 Metod	9
2.2 Teori.....	11
3. Litteraturoversikt och tidigare forskning	15
3.1 Radikal högerpopulism	15
3.2 Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna	17
4. Själva undersökningen	20
4.1 Bakgrund	20
4.2 Anti-etablissemang.....	23
4.3 Isolationism	27
4.4 Etnopluralism	30
5. Analys och diskussion.....	34
5.1 Analys	34
5.2 Diskussion.....	38
6. Referenser	40

1. Inledning

På 1980-talet började radikala högerpopulistiska partier växa och få ett ökat stöd i Västeuropa. Innan dess hade radikala högerpartier varit ovanliga samt små. Detta som en konsekvens av att människors stöd för de tidigare radikal högerpartierna byggda på rasism, antisemitism och icke-demokrati minskade kraftigt i och med andra världskrigets slut. På 1980-talet gjorde dock en ny typ av radikal högerpopulistiska partier en framväxt i Europa. Denna gång grundade de sig i den etnopluralistiska doktrinen och i ett populistiskt motstånd för den rådande eliten.¹

Dansk Folkeparti ställde upp i ett val för första gången 1998, och fick 7,4% av rösterna vilket gav dem mandat i den danska riksdagen, folketing.² Efter valet år 2001 valdes Dansk Folkeparti in än en gång och blev då ett stödparti till den konservativ-liberala regeringen. De har sedan dess haft en roll i politiska beslut, då de under flera år befäste sin roll som stödparti.³ I valet 2015 blev Dansk Folkeparti Danmarks andra största parti, med 21,1% av rösterna. Detta är en ökning sedan 2011, då de fick 12,3%.⁴

Danmark fick ett radikalt högerpopulistiskt parti i sin riksdag 1998, men i Sverige skulle det dröja fram till 2010 innan Sverigedemokraterna fick en plats i riksdagen.⁵ I det senaste svenska riksdagsvalet blev Sverigedemokraterna Sveriges tredje största parti, med 12,86% av rösterna.⁶

I dansk media och i det danska samhället har Dansk Folkeparti blivit ett parti som vilket som helst. Andra partier samarbetar med dem, media stöttar dem, och de har särskilt sedan 2001 en plats i politiken. Dansk Folkeparti har fått vara en del av politiska beslut, och detta utan att minska på sin främlingsfientliga politik. I Sverige har istället partierna undvikit att samarbeta

¹ Rydgren, Jens, "Is extreme right-wing populism contagious? Explaining the emergence of a new party family", *European Journal of Political Research*, vol. 44, no. 3, 2005, s. 413-416

² Rydgren, Jens, 2010, *Radical Right-wing Populism In Sweden and Denmark*, The Centre for the Study of European Politics and Society, Israel, s. 2-3

³ Johansson, Jan Å. & Lerulf, Philip, 2012, *Extrema Europa: nationalchauvinismens framväxt i Ungern, Nederländerna och Danmark*, Sekel, Lund, s. 75

⁴ Valg 2015, 2015, "Valgresultat valg 2015", [hämtad: 2016-15-17], <http://www.valg-2015.dk/valgresultat-valg-2015/>

⁵ Johansson & Lerulf, 2012, s. 7

⁶ Valmyndigheten, 2014, "Val till riksdagen – röster", [hämtad: 2016-15-17] <http://www.val.se/val/val2014/slutresultat/R/rike/>

med Sverigedemokraterna. Det har nästan funnits en överenskommelse om att inte samarbeta med Sverigedemokraterna, även i situationer då det kanske skulle gynna det egna partiet.⁷

I Sverige, och i svensk media, har Dansk Folkepartis framväxt ofta setts som ett tecken på att främlingsfientligheten i Danmark gått för långt.⁸ Medan Dansk Folkeparti i stort kan sägas ha blivit ett vanligt, accepterat parti i Danmark, både av befolkningen och av de övriga partierna, så ses partiet alltså som extremt i Sverige. Detta medan en stor del av den svenska befolkningen och de svenska partierna även har svårare att acceptera Sverigedemokraterna.

I SOM-undersökningen gjord 2014 fick de deltagande svara på hur mycket de gillade de svenska partierna på en 11-gradig skala från ”ogillar starkt” till ”gillar starkt”. 52% svarade ”ogillar starkt” angående Sverigedemokraterna, och blev då det mest ogillade partiet då det näst mest ogillade partiet hade 21% som svarade att de ogillar dem starkt.⁹

Trots denna skillnad i acceptans av partierna i de olika länderna, så brukar dessa partier till vardags ses som varandras motsvarigheter. Sverigedemokraterna ses som Sveriges radikalt högerpopulistiska parti och Dansk Folkeparti ses som Danmarks radikalt högerpopulistiska parti. Mitt arbete kommer fokusera på att undersöka om dessa partier verkligen är så lika, eller om deras politik skiljer sig åt.

Det finns naturligtvis en stor mängd olika politiska frågor som partier tar ställning till, och mitt arbete kommer inte kunna ta upp alla. Istället kommer mitt arbete fokusera på att jämföra deras åsikter i frågor som rör anti-etablissemang, isolationism och etnopluralism. Detta gör att flera frågor, oavsett vilken plats de får i partiets politik, så som äldrevård, utbildning, arbetslöshet, miljöfrågor och liknande utesluts från mitt arbete. Mitt resultat kommer alltså inte visa på hur mycket partiernas politik skiljer sig från varandra. Det är inte heller mitt mål, utan syftet är att undersöka hur mycket partiernas politik skiljer sig från varandra i just de frågor som de ofta kopplas samman till.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning

Enligt undersökningar gjorda 1995 hade den svenska befolkningen i princip liknande åsikter om invandring som resten av de övriga västeuropeiska länderna Detta i frågor som om

⁷ Rydgren, 2010, s. 16-18

⁸ Johansson & Lerulf, 2012, s. 75

⁹ Sannerstedt, Anders, 2015, ”Hur extrema är Sverigedemokraterna?” i Bergström, Annika, Johansson, Bengt, Oscarsson, Henrik & Oskarson, Maria (red.), *Fragment*, SOM-institutet, Göteborgs universitet, 2015, s. 399

invandringen skulle minskas, om invandring påverkade kriminaliteten och invandringens påverkan på ekonomin.¹⁰ Trots detta dröjde framväxten av ett radikalt högerpopulistiskt parti i Sverige, även fast de växte i stora delar av övriga Europa. Sverigedemokrater kom in i Sveriges riksdag 2010, medan Dansk Folkeparti kom in i folketinget redan 1998.

Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna brukar ofta ses som varandras motsvarigheter, där deras likheter framhävs. Denna skillnad i historia och skillnad i acceptansen av partierna gör mig dock intresserad av vilka skillnader som finns mellan partiernas politik. Detta för att istället för att fokusera på deras likheter för att se om de kan anses tillhöra samma partifamilj, fokusera på deras skillnader för att få en mer nyanserad bild av partierna.

Syftet med arbetet är alltså att jämföra delar av Sverigedemokraterna och Dansk Folkepartis politik med varandra, för att hitta skillnader mellan partierna. Mitt arbete kommer byggas på Jens Rydgrens teori om radikala högerpopulistiska partier, vilket lägger grunden för vilka delar av politiken jag undersöker. Utifrån hans teori kommer jag sedan att fokusera på de delar som ofta sammankopplas med partierna: anti-etablissemang, isolationism och etnopluralism. Kort sammanfattat innebär detta att jag kommer undersöka partiernas inställning till andra partier, till internationella organisationer och till olika kulturer.

Frågeställningen som ska besvaras är följande: Hur väl stämmer den förekommande uppfattningen om att Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti har samma politiska åsikter med deras faktiska principprogram och valmanifest? Hur skiljer sig deras åsikter i frågor om anti-etablissemang, isolationism och etnopluralism?

1.2 Material och avgränsningar

Materialet jag kommer att använda mig av är respektive partis principprogram samt valmanifesten från deras senaste val.

Anledningen till att jag har valt att fokusera på just dessa dokument är att principprogrammen är vad som fastställer deras mål på långsikt. Jag har sedan valt att komplettera dem med valmanifesten för att, förutom att få ytterligare en bild av politiken, kunna undersöka ett mer uppdaterat dokument. Då Dansk Folkepartis principprogram är från 2002 och Sverigedemokraternas är från 2011 vill jag säkerställa att politiken är likadan i nutid. Deras valmanifest är från de senaste valen, 2015 i Danmark och 2014 i Sverige, och ger mig därför

¹⁰ Rydgren, 2010, s. 12

inte bara en bra bild av deras politiska åsikter i vissa frågor, utan även av vilka frågor de fokuserar på.

Jag har i viss mån avgränsat mitt arbete i mitt val av material. Hade jag istället valt att undersöka uttalanden från partimedlemmar eller deras reklam, eller kompletterat detta arbete med det, skulle mitt resultat kanske bli ett annat. Detta är något jag kommer diskutera närmare när jag sedan diskuterar källkritik.

Det kan även vara värt att nämna att jag kommer att använda mig av utdrag från dessa dokument, i min undersökning, men på grund av platsbrist kommer jag inte att kunna ta med alla som rör just det ämne jag undersöker. Jag kommer dock att välja ut de delar som representerar övrig politik. Jag är medveten om att det kan skapa brister i arbetet men jag kommer vara noggrann med att ta med representativa citat.

1.2.1 Primär- och sekundärmaterial

Mitt primärmaterial kommer alltså att bestå av partiernas respektive principprogram och sekundärmaterial. Dessa dokument har jag valt just därför att de ger en tydlig överskådlig och sammanfattande bild över partiernas politik. Hela dokumenten kommer inte användas i min undersökning, utan endast de delar som rör det jag faktiskt undersöker.

Allt primärmaterial är taget från Dansk Folkeparti samt Sverigedemokraternas hemsida, där det finns tillgängligt för alla.

Som sekundärmaterial kommer jag främst hålla mig till böcker och artiklar som diskuterar partiernas historia, då detta underlättar för en analys av deras politik. Även om arbetets syfte inte är att ge möjliga förklaringar till en hypotetisk skillnad i deras politik så krävs en grundläggande bakgrund om partierna för att se grundläggande skillnader i partierna.

De texter jag ska använda mig av i detta syfte är ”Danmark: Fremskridtspartiet och Dansk Folkeparti” skriven av Jørgen Goul Andersen, *Extrema Europa: nationalchauvinismens framväxt i Ungern, Nederländerna och Danmark* skriven av Philip Lerulf och Jan Johansson, ”Hur extrema är Sverigedemokraterna?” skriven av Anders Sannerstedt, samt ”Radical Right-wing Populism in Denmark and Sweden: Explaining Party System Change and Stability” som är skriven av Jens Rydgren.

Förutom det kommer jag även att använda mig av ett fåtal artiklar som behandlar ämnet radikal högerpopulism. Detta i syftet att få en bättre förståelse av hur högerpopulismen spridit

sig i Europa, då Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti inte kan ses som två helt skilda fall som är orelaterade till varandra eller övriga Europa.

Dessa texter är särskilt ”Populist Radical Right Parties in the Nordic Region: A New and Distinct Party Family?” som är skriven av Ann-Cathrine Jungar och Anders Ravik Jupskås. Ytterligare en artikel om detta ämne som jag tänker använda mig av är Anders Rydgrens ”Is extreme right-wing populism contagious? Explaining the emergence of a new party family.”

1.2.2 Källkritik

Mitt primärmaterial består av politiska dokument. Dessa dokument är skrivna av partierna själva, vilket gör att jag kommer undersöka hur partierna själva framställer sin politik. Dessa dokument är skapade av partierna för att göra reklam för sig själva, och övertyga väljare. Just därför skulle de, i extremfall, inte säga att de är nationalistiska eller liknande. Att de är riktade till väljarna gör dessutom att informationen om deras politik inte blir särskilt djupgående.

Jag är dock medveten om att med detta material så hamnar fokus på en översiktlig nivå där partiet själva sammanfattat sin politik. Det säger ingenting om vad väljarna fokuserar på eller vad de anser i frågorna. Det är dessutom så att åsikterna möjligen kan skilja sig rätt stort på en individnivå inom partiet. Syftet är alltså att undersöka vad Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna har för åsikter, inte vad en väljare av Dansk Folkeparti eller Sverigedemokraterna har för åsikter.

På grund av ovanstående anledningar så måste jag anpassa vilka slags slutsatser jag kan dra utifrån materialet. Denna undersökning kan inte leda till en förklaring av vad alla partimedlemmar eller sympatiserar tycker i politiska frågor.

2. Metod och teori

2.1 Metod

Jag kommer använda mig av en komparativ metod där jag utgår från Thomas Denks bok *Komparativ metod – förståelse genom jämförelse*, för att kunna jämföra politiken hos partierna. Detta är en metod som just anses kunna undersöka politiska skillnader och likheter mellan länder. Syftet med komparativa studier är att förstå politiska system, systemens uppbyggnad, dess orsaker och betydelse.¹¹ Mitt arbete kommer visserligen att fokusera på specifika fall i Danmark och Sverige, men bygger ändå på samma grund.

Huvudpoängen med komparativa studier är att det är viktigt att studera likheter och skillnader för att kunna förstå politiken i världen.¹² Eftersom syftet med detta arbete är att hitta skillnader mellan Dansk Folkepartis och Sverigedemokraternas politik blir detta en metod som passar till arbetet. Detta handlar även om att förstå politik genom att undersöka hur partier som behandlas som lika faktiskt kan skilja sig från varandra.

Det finns flera typer av komparativa studier: fallstudier, där endast ett fall undersöks. Fokuserade studier, där ett mindre antal fall undersöks. Statistiska studier, då ett större antal fall undersöks.¹³ Då mitt arbete kommer vara fokuserat på Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti kommer jag göra en fokuserad studie.

Huvudsyftet med fokuserade studier är att fokusera på ett mindre antal fall och ett mindre antal aspekter. Det finns sedan två olika typer av fokuserade studier, most similar systems design (MSSD) och most different system designs (MDSD). MDSD används för att med hjälp av att undersöka likheter förklara de likheter i fenomenet som ska förklaras. MSSD används istället för att undersöka vilka skillnader som finns för att på så sätt förklara skillnader som undersöks.¹⁴ Då syftet med mitt arbete är att undersöka hur deras respektive politik skiljer sig från varandra, då trots att partierna har fått olika roller i sin egen politiska kontext så kopplas

¹¹ Denk, Thomas, 2001, *Komparativ metod: förståelse genom jämförelse*, Studentlitteratur, Lund, s. 7-8

¹² Ibid., s. 7

¹³ Ibid., s. 33-34

¹⁴ Ibid., s. 42-43

de ofta ihop i en svensk vardag, så kommer jag använda mig av MSSD. Detta innebär alltså att fokus kommer ligga på att hitta skillnader.

I arbetet kommer visserligen likheter mellan partierna att tas upp, men det med syftet att försöka leda till att upptäcka skillnader. Eftersom likheter och skillnader kan vara nära kopplat till varandra, då deras åsikt i en politisk fråga kan ha både likheter och skillnader, kan likheterna inte helt bortses från under arbetet. Syftet är dock att undersöka skillnader.

Undersökningar med MSSD avser främst länder, eller fall, med liknande bakgrund. Detta för att minska risken för att de faktorer som undersöks faktiskt har en inverkan på svaret. Ett möjligt problem annars är att de skillnader som undersöks faktiskt inte har något med det man vill få svar på att göra.¹⁵ Det finns visserligen vissa skillnader mellan Danmark och Sverige, men det finns även flera viktiga likheter. Detta är särskilt sådana likheter som påverkar politiken, så som en historia av välfärd, socialism och sekularisering.¹⁶ Jag menar att dessa likheter i samhället är viktiga för undersökningens ” trovärdighet ” då de gör skillnaderna intressanta att undersöka skillnaden i åsikter. Om det vore så att Danmark och Sverige hade helt skilda bakgrunder kanske det inte vore så konstigt att det dröjde innan det andra landet fick ett radikalt högerpopulistiskt parti, eller att de uppfattas olika i sitt eget samhälle.

Ett vanligt misstag i komparativa metoder är det som kallas för Galton's Problem, vilket innebär att man ser länder som ett självständigt fall som är oberoende varandra. Detta innebär att alltför stort fokus läggs på sådant som händer endast inom ett land istället för att undersöka vad som händer internationellt och mellan länder. Relationer och erfarenheter mellan länder kan också påverka politiken.¹⁷ I denna undersökning är det därför viktigt att tänka på att radikal högerpopulism inte är något som uppkom i Danmark och Sverige som enskilda fall. Det har en koppling till särskilt övriga Europa, men också sig själva. Samtidigt är det även viktigt att komma ihåg att dessa två partier befinner sig i olika kontexter, som i sin tur kan påverka deras politik.

Mer praktiskt så kommer jag att använda mig av metoden i form av idealtyper. En idealtyp innebär en abstrakt, perfekt version av ett fenomen. I motsats till realtyp så behöver inte idealtyp vara något det finns perfekta exempel på i världen. Istället kan de konstrueras för att tydligt kunna jämföra vissa fall, så som i denna undersökning.¹⁸ Detta arbete kommer utgå utifrån en idealtyp av radikala högerpopulistiska partier, exakt hur denna är uppbyggd kommer jag

¹⁵ Denk, 2001, s. 43

¹⁶ Rydgren, radical right-wing, s. 3

¹⁷ Denk, 2001, s. 76-77

¹⁸ Ibid., s. 10

utveckla i mitt teoriavsnitt. Denna idealtyp kommer alltså att representera hur ett perfekt och tydligt radikalt högerpopulistiskt parti står i vissa frågor. I verkligheten kanske det inte finns något parti i världen som helt överensstämmer med denna idealtyp, men eftersom en idealtyp ska ge en perfekt bild att jämföra utifrån snarare än att spegla verkligheten, så spelar det ingen roll. När jag kollar på partiernas principprogram och valmanifest kommer jag alltså undersöka dem utifrån en idealtyp som jag kommer ställa upp i min teori.

Denna idealtyp kommer inte att användas i syftet att se om något av dessa partier är ett ”perfekt” exempel på radikal högerpopulism. Den kommer istället användas för att representera vad många människor menar att radikal högerpopulism innebär, och där de tror att Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna liknar varandra. Den blir då ett sätt att kunna jämföra deras politik i dessa frågor.

2.2 Teori

Mitt arbete kommer grunda sig på en teori om radikala högerpopulistiska partier, närmare bestämt Jens Rydgrens teori om dessa partiers politik som han skapar i ”Vad är radikal högerpopulism?” i boken *Från Le Pen till Pim Fortuyn*. Denna typ av parti kan ha flera olika benämningar, så som extremhöger och högerradikal. Det är inte bara en skillnad i begrepp, utan det finns även en skillnad i vad forskare anser att denna ideologi innebär. Nu börjar dock uppfattningen om vad denna ideologi innebär enas mer och mer.¹⁹

Rydgren menar själv att populism bör ges en tydlig definition när det används i forskning, eftersom det är ett begrepp som används på flera olika sätt väldigt ofta.²⁰ Detta följer Rydgren sedan upp med att ge en tydlig förklaring på vad han anser att radikal högerpopulism innebär.

Ett av problemen med dessa typer av begrepp som är tänkt att försöka förklara ett mer internationellt fenomen är att i en svensk kontext kan begrepp som höger vara missvisande då en vänster-höger skala oftast innehåller sådant som välfärd, skatter, privatisering och liknande.²¹ Dessa frågor är sällan de som människor diskuterar när de diskuterar högerpartier. I en annan text av Rydgren tar han bland annat upp faktumet att vissa frågor fungerar som en

¹⁹ Jungar, Ann-Cathrine & Jupskås, Anders Ravik, “Populist Radical Right Parties in the Nordic Region: A New and Distinct Party Family?”, *Scandinavian Political Studies*, vol. 37, no. 3, 2014, s. 218

²⁰ Rydgren, Jens, 2004a, ”Vad är högerpopulism?” i Rydgren, Jens & Widfeldt, Anders (red.), *Från Le Pen till Pim Fortuyn: populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2004, s. 19

²¹ Sannerstedt, 2015, s. 408-409

viktig fråga för radikala högerpopulistiska partier i vissa länder, men inte i andra. Som exempel på detta nämner han abort, vilket kan användas som en tung fråga i Frankrike men inte i Sverige och Danmark.²²

En av de stora diskussionerna i innebörden av radikal högerpopulism är särskilt den socioekonomiska delen av partiernas politik, då forskare är oense om vilken betydelse ekonomiska frågor har för dessa partier. Vissa forskare, så som Cas Mudde, menar att ekonomiska frågor är nästan oviktiga för radikala högerpopulistiska partier, medan till exempel Herbert Kitschelt och Andrej Zaslove menar att de är viktiga frågor.²³ Rydgren själv menar att radikala högerpopulistiska partier är höger främst i sociokulturella frågor, medan åsikterna kan skilja sig mer mellan partierna i ekonomiska frågor.²⁴

Det finns alltså ingen alldeles enig bild av vad radikal högerpopulism faktiskt innebär. Denna skillnad är visserligen inte helt oviktig för mitt arbete, men då syftet med arbetet är att jämföra partiernas politik utifrån vilken uppfattning människor har om dem så skapar detta inget större problem. Hade syftet istället varit att avgöra om partierna är högerpopulistiska eller inte så hade denna skillnad varit viktigare. I Rydgrens definition fokuserar han på delar av politiken som är viktiga även i en skandinavisk kontext, vilket gör att jag anser att det skapar en bra grund till arbetet.

Jens Rydgrens teori om radikala högerpopulistiska partier kommer lägga grunden till den idealtyp av högerpopulistiska partier som jag kommer skapa. Anledningen till att jag valt att skapa denna utifrån Rydgren är främst att hans definition tar upp de delar av politiken som till vardags ofta sammankopplas med Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti. De åsikter som vanligen diskuteras i samband med Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti är just sociokulturella frågor. Eftersom mitt syfte är att se hur den ”allmänna” bilden av att dessa partier är varandras motsvarigheter överensstämmer med deras faktiska politik, är det just dessa grundantaganden som jag vill åt.

I sin definition av radikal högerpopulism menar Rydgren att radikala högerpopulistiska partier anser sig företräda folket och dess vilja. Detta innebär att de ser sig själva representera folket, medan de övriga partierna representerar eliten.²⁵

Till följd av denna representation bygger radikala högerpopulistiska partier på anti-etablissemangsstrategin, vilket innebär att partiet ser sig vara emot de etablerade partierna som

²² Rydgren, 2005, s. 431

²³ Jungar & Jupskås, 2014, s. 219

²⁴ Rydgren, 2004a, s. 26

²⁵ Ibid., s. 19-20

inte anses ge folket tillräckligt med makt.²⁶ Alltså skapar radikala högerpopulistiska partiers uppfattning av att de representerar folket medan de övriga partierna inte bryr sig om folket på samma sätt ett stort motstånd mellan partierna. De radikala högerpopulistiska partierna motsätter sig de etablerade partierna.

Till följd av att radikala högerpopulistiska partier menar att de etablerade partierna inte följer folkets vilja så förespråkar de även mer direktdemokrati. Detta skulle innebära fler folkomröstningar, för att folket ska få vara med och bestämma och föra bort makten från politikerna.²⁷

Högerpopulistiska partier menar att det är för mycket fokus på, vad de anser vara, fel frågor, vilket tar fokus från de viktiga frågorna. Det de anser som fel frågor är till exempel vanligen: minoritetsfrågor, feminism, HBTQ-frågor.²⁸ Radikal högerpopulism står även för traditionella könsroller.²⁹

Ytterligare en konsekvens av radikala högerpopulistiska partiers fokus på folket är att det krävs en definition av vilka som utgör statens folk. Eftersom de lägger sådan vikt på folket innebär det även att vissa grupper, uttalat eller inte, utesluts från deras syn på folket. Rydgren menar att hos radikala högerpopulistiska partier bygger folket på ett etnisk nationalistisk syn, alltså består folket av en etnisk nationalitet. Etniska minoriteter och invandrare utesluts alltså. Detta baseras ofta på argument om ett homogent och idealt förflutet.³⁰ Grunden för detta är den etnopluralistiska doktrinen, vilket innebär att kulturer och etniciteter måste hållas åtskilda för att inte hota landets och folkets egen kultur och etnicitet. Kulturer kan inte leva sida vid sida, då det anses hota freden. Mångkultur anses innebära en ökad kriminalitet och oro. Etnopluralistiska doktrinen innebär inte nödvändigtvis en rangordning av kulturerna, vilket gör att det inte stigmatiseras på samma sätt som rasism.³¹

Ekonomiskt så är de mot en internationalisering av ekonomin, och då folket är de som ska prioriteras är de även negativt inställda till internationella aktörer och organisationer.³²

Utifrån denna definition av högerpopulism tänker jag skapa en idealtyp, som representerar vad ett ”perfekt” radikalt högerpopulistiskt parti skulle stå i vissa frågor. Jag tänker inte ta med alla delar av Rydgrens definition, utan jag kommer välja ut de delar som jag

²⁶ Rydgren, 2004a., s. 23-24

²⁷ Ibid., s. 20-22

²⁸ Ibid., s. 20

²⁹ Ibid., s. 26

³⁰ Ibid., s. 20-21

³¹ Ibid., s. 24-25

³² Ibid., s. 21

anser utgör majoriteten av den diskussion som finns angående partierna. Det är denna idealtyp som kommer utgöra grunden för mitt arbete:

Anti-etablissemang: Radikala högerpopulistiska partier ser sig själva representera folket i en kamp mot eliten. Detta skapar en polarisering mellan partierna, där partiet anser sig stå utanför de övriga politiska partierna. Konsekvensen av detta blir det som kallas anti-etablissemang, där partiet och politiken är mot de etablerade partier som finns i samhället.

Isolationism – Detta är visserligen inte ett begrepp som Rydgren använder, men då han inte nämner något begrepp i syftet att förklara en negativ inställning till internationella samarbeten har jag valt att använda detta. Marie Demker förklarar isolationism som motsatsen till globalism, och isolationism innebär att det är bäst om staterna sköter sig själva vilket gör att staterna ska undvika internationella samarbeten.³³ Även om Rydgren inte använder just detta begrepp så menar han ändå att radikala högerpopulistiska partier har de egenskaper som isolationism faktiskt innebär. Jag har valt detta begrepp eftersom radikala högerpopulistiska partier är negativt inställda till en internationalisering av landet, genom sådant som internationella organisationer. Detta då de menar att det är statens folk som ska ta besluten.

Etnopluralism – Radikala högerpopulistiska partier ser sin kultur som ytterst viktigt och som en grund för samhället. Som en konsekvens av den etnopluralistiska doktrinen, så ses andra kulturer som ett hot mot ens egen kultur.

³³ Demker, Marie, 1993, *I nationens intresse?: gaullismens partiideologi 1947-1990*, Nerenius & Santérus, Diss. Göteborg : Univ., Stockholm, s. 74-76

3. Litteraturöversikt och tidigare forskning

I Europa har högerpopulistiska partier växt mycket de senaste decennierna, vilket har varit en av de stora förändringarna i den europeiska politiken.³⁴ På grund av att det har varit en stor förändring i Europa så finns det mycket användbar forskning inom ämnet, då det under flera år varit ett aktuellt ämne samt ett ämne där det ständigt sker förändringar. Det finns både forskning som rör radikala högerpopulistiska partier i stort, men även sådant som specifikt fokuserar på Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti. Den forskning jag kommer använda mig av i detta arbete kan därför delas in i två kategorier: radikal högerpopulism samt Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna.

3.1 Radikal högerpopulism

Det finns fortfarande en viss oenighet angående vad radikal högerpopulism innebär.³⁵ Dessutom är det ett begrepp som ibland används utan att tydligt definiera vad det innebär.³⁶ Denna oenighet gör att det finns ett flertal artiklar och böcker som diskuterar detta ämne, och det finns en diskussion om vad radikal högerpopulism faktiskt innebär.

Då syftet med detta arbete inte är att undersöka radikal högerpopulism i sig, eller om partierna tillhör denna ideologi eller inte, utan endast att jämföra partiernas politik utifrån den uppfattning som finns om dem, är just denna diskussion om begreppet ingenting som kommer få ett stort utrymme i arbetet. Det är visserligen viktigt att veta att det är ett väldigt diskuterat begrepp, men forskningen om detta ämne kommer främst användas till att sätta in Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna i en kontext och ett större sammanhang. Detta då dessa partier inte kan ses som enskilda fall, utan är en del av en ökad radikal högerpopulism som skett i främst Västeuropa.

I "Is extreme right-wing populism contagious? Explaining the emergence of a new party family" skriven av Jens Rydgren diskuteras just spridningen av radikal högerpopulism och den

³⁴ Sannerstedt, 2015, s. 399

³⁵ Jungar & Jupskås, 2014, s. 218

³⁶ Rydgren, 2004, s. 19

ökade radikal högerpopulismen på 1980-talet. Han menar att franska Front National skapade en ny ram för dessa typer av partier i och med sin framgång i Frankrike 1984. De skapade en ny ram för vad ett framgångsrikt radikalt högerpopulistiskt parti innebär.³⁷ Radikala högerpopulistiska partier i andra länder kan sedan använda deras politik som en grund för sin egen, men gör fortfarande förändringar för att kunna passa in i det egna landets samhällskontext.³⁸ Detta kunde alltså underlätta för dessa typer av partier i andra europeiska länder, då det fanns ett framgångsrikt exempel att följa.

Detta kan kopplas till Ann-Cathrine Jungar och Anders Ravik Jupskås artikel "Populist Radical Right Parties in the Nordic Region: A New and Distinct Party Family?" där de undersöker om de nordiska högerradikala partierna kan ses tillhöra en och samma partifamilj. De undersöker de nordiska partierna Dansk Folkeparti, Sverigedemokraterna, Fremskrittspartiet och Sannfinländarna utifrån tre punkter: ideologi, samarbeten, och partinamn.³⁹

Dessa två artiklar ligger nära varandra då Rydgren menar att partier utgår från vissa ramar som de sedan anpassar till sin egen kontext, medan Jungar och Jupskås undersöker om de nordiska partierna kan ses tillhöra samma partifamilj, och på så sätt samma ram. I denna artikel diskuterar de även på vilka sätt partierna liknar och skiljer sig från varandra, och därmed till viss mån anpassar sig efter sin kontext. Deras slutresultat är dock att Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna, tillsammans med Sannfinländarna kan anses bilda en partifamilj.⁴⁰

Jungar och Jupskås nämner även att radikalt högerpopulistiska partier ibland håller sig borta från för nära kontakt med varandra, då detta kan innebära att partierna annars måste ansvara för varandras misstag.⁴¹ Dessutom håller sig europeiska radikala högerpopulistiska partier sig ibland borta från ett nära samarbete då det kan skada deras rykte i det egna landet.⁴² En av Rydgrens huvudpoängar är att radikal högerpopulism i sig själv inte är "smittsamt" i sig själv utan endast sprider sig på grund av att människor tar emot ideologin.⁴³ Båda dessa poängar kan kopplas till att även om radikal högerpopulism visserligen är något som sprider sig genom att partier lär sig från varandra, så finns det fortfarande skillnader mellan dem då de en del i partiernas utveckling är deras egen kontext samt att de inte vill stå alltför nära varandra.

³⁷ Rydgren, 2005, s. 416

³⁸ Ibid., s. 425-426

³⁹ Jungar & Jupskås, 2014, s. 215-217

⁴⁰ Ibid., s. 232

⁴¹ Ibid., s. 229

⁴² Ibid., s. 219

⁴³ Rydgren, 2005, s. 429

Dessa två artiklar kommer användas för att tydligare kunna sätta in Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna i en större kontext. Särskilt Jungar och Jupskås arbete kan tyckas väldigt likt detta, då båda gör en jämförelse som innefattar Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna. Den stora skillnaden här är dock att deras arbete undersöker om partierna har tillräckliga likheter för att anses som en partifamilj, medan detta arbete kommer fokusera på deras skillnader.

3.2 Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna

Det finns forskning om både Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna, som enskilda partier och i jämförelse med varandra. Denna forskning kommer främst bidra till arbetet genom att ge en bakgrund till partierna, vilket hjälper till för en bättre analys av deras politiska skillnader.

En del av denna forskning är alltså jämförelser av Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti, särskilt med fokus på behandlingen av partierna. Philip Lerulf och Jan Johansson skriver i sin bok *Extrema Europa: nationalchauvinismens framväxt i Ungern, Nederländerna och Danmark* om Dansk Folkeparti, men även om hur partiet uppfattas i Sverige. Lerulf och Johansson menar att när vi talar om Dansk Folkeparti i Sverige så fokuserar vi oftast på deras invandringspolitik. Detta stämmer inte helt överens med den bilden av partiet som finns i Danmark. Där ses inte partiet endast som ett enfrågeparti med fokus på invandring, utan de ses snarare som ett parti för den danska välfärden.⁴⁴ Jens Rydgren har skrivit en artikel inom ungefär detta område, ”Radical Right-wing Populism in Denmark and Sweden: Explaining Party System Change and Stability”.

I Rydgrens artikel undersöks partiernas historia, och möjliga anledningar till att Dansk Folkeparti kom in i politiken snabbare än Sverigedemokraterna. En av anledningarna är bland annat att invandring blev en politisk fråga i Danmark på 1980-talet. När Dansk Folkeparti sedan skapades fick de chansen att delta i media, och invandring var en fråga som diskuterades i media och bland politiska partier. I Sverige dröjde det längre innan invandring blev en politisk fråga.⁴⁵ Till följd av bland annat detta har partierna behandlats olika. Dansk Folkeparti har fått plats i media och politiska diskussioner, medan Sverigedemokraterna har uteslutits.⁴⁶

⁴⁴ Johansson & Lerulf, 2012, s. 95-97

⁴⁵ Rydgren, 2010, s. 9-13

⁴⁶ Ibid., s. 29

Partierna har alltså behandlats olika i media, men även av de andra partierna behandlar dem olika. Dansk Folkeparti får delta i politiska överenskommelser och diskussioner med andra danska partier, men Sverigedemokraterna utesluts från en stor del av detta i Sverige.⁴⁷

Lerulf och Johanssons bok har därför vissa likheter i ämnet som Rydgrens artiklar, då de båda rör ämnet om hur partierna behandlas och hur människor och partier ser på dem. Detta är något som behövs för detta arbete för att kunna förstå vissa politiska ståndpunkter.

Slutligen tänker jag kort presentera en text om Dansk Folkeparti, ”Danmark: Fremskridtspartiet och Dansk Folkeparti” skriven av Jørgen Goul Andersen, och en text om Sverigedemokraterna, ”Hur extrema är Sverigedemokraterna” skriven av Anders Sannerstedt. Dessa texter handlar visserligen inte om exakt samma ämne, men ger ändå lite av den bakgrund jag behöver till partierna.

Sannerstedts artikel är baserad på SOM-undersökningen 2014, och jämför de tillfrågades svar med svaren 2013.⁴⁸ Den diskuterar alltså mest Sverigedemokraternas väljare, men den nytta den kan ha till mitt arbete är just diskussionen om vad partiet står för. Eftersom det är en undersökning av Sverigedemokraternas väljare kommer den inte utgöra en stor del av mitt arbete, men den tillför ändå en syn på partiet som jag anser är viktig.

Jørgen Goul Andersens artikel handlar om Dansk Folkepartis historia, i koppling till Fremskridtspartiet, men även om väljarna. I denna artikel finns, så som i det svenska fallet i ”Hur extrema är Sverigedemokraterna”, en undersökning om vart väljarna anser sig stå politiskt.⁴⁹ Denna undersökning är dock gjord 2001 och är på så sätt inte lika aktuell, men ger ändå en bild av hur partiet har uppfattats. Syftet med min användning av denna artikel, som är skriven 2003, är inte att använda den till att se på partiet i nutid utan snarare att få en bild av partiets bakgrund.

Som litteraturöversikten visar så är detta ett område där mycket har gjorts, partierna har undersökts både var för sig och jämfört med varandra. Då radikal högerpopulism är ett så diskuterat ämne finns det mycket forskning även om ideologin. Det är alltså inte svårt att hitta forskning som diskuterar antingen Sverigedemokraterna, Dansk Folkeparti, radikal högerpopulism eller alla tre ämnen i samma text. Litteraturöversikten visar dock även att det finns väldigt många delar av deras politik, bakgrund och ideologi att undersöka. Därför kan detta arbete ändå bidra till ett ämne som redan har så mycket forskning.

⁴⁷ Rydgren, 2010, s. 16-18

⁴⁸ Sannerstedt, 2015, s. 400

⁴⁹ Goul Andersen, Jørgen, 2004, ”Danmark: Fremskridtspartiet och Dansk Folkeparti”, i Rydgren, Jens & Widfeldt, Anders (red.), *Från Le Pen till Pim Fortuyn: populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2004, s. 159

Syftet med detta arbete är att bidra just genom att undersöka hur partierna skiljer sig från varandra, för att se om den förekommande bilden att de är ytterst lika varandra stämmer.

4. Själva undersökningen

4.1 Bakgrund

Trots att syftet med arbetet inte är att hitta förklaringar till möjliga skillnader i partiernas politik, så kommer jag börja detta kapitel med en bakgrund till partierna, och deras roll i dagens politik. Detta kommer sedan följas upp med en analys av deras principprogram och valmanifest gjord utifrån min idealtyp. Båda partierna har visserligen en ganska lång historia, i eller utanför riksdagen, vilket gör att den bakgrund som tas upp här är sammanfattande. Denna sammanfattning behövs dock för att kunna göra min analys av materialet intressantare och mer insiktsfull. Detta avsnitt kommer börja med partiernas uppkomst och valresultat, för att sedan gå vidare till sådant som deras roll i politiken och samhället.

Till att börja med så betyder inte ett ökat stöd för ett invandringskritiskt parti i vissa länder nödvändigtvis att befolkningen faktiskt blivit mer invandringskritisk. Istället är det förmodligen en konsekvens av att invandringsfrågan blivit politiserad och fått en roll i politiken. Till exempel, tidigare kunde människor ha samma åsikter som de har nu, men om inte invandring sågs som en politisk fråga så avgjorde det inte vad de röstade på för parti.⁵⁰ Att människor tycker att invandringsfrågor är viktiga behöver inte heller betyda att de är kritiska mot invandring, utan ibland handlar det om att de ser rasism som ett problem i samhället.⁵¹

Med undantaget när Ny Demokrati under en kort period på 1990-talet kom in i svensk politik, så var det en lång tid då invandring inte var en viktig politisk fråga i Sverige, trots att det var det i stora delar av Europa. I Danmark blev detta en politiserad fråga redan på 1980-talet, innan Dansk Folkeparti grundades, på grund av Fremskridtspartiet.⁵² Detta är något som kan vara viktigt för att förstå det skilda stödet för partierna.

Sverigedemokraterna som skapades 1988 kan kopplas tillbaka till fascistiska rörelser, då de skapades från Svenskarnas parti. Förutom Svenskarnas Parti så har de även rötter i Framstegspartiet och Bevara Sverige Svenskt. En bit in på slutet av 1900-talet fanns det

⁵⁰ Rydgren, 2005, s. 421

⁵¹ Goul Andersen, 2004, s. 158

⁵² Rydgren, 2010, s. 9-13

fortfarande vissa överlappningar mellan dessa partier, något som de på slutet av 90-talet arbetade för att komma bort ifrån. De arbetade för att ses som mer respektabla och 1999 tog de avstånd från nazism.⁵³ I det första riksdagsvalet de medverkade i, 1988, fick Sverigedemokraterna runt 1000 röster. 1991 fick de mandat i kommunfullmäktige i två småkommuner.⁵⁴ Det var dock inte förrän 2010 som de passerade 4% gränsen till riksdagen och fick mandat till Sveriges riksdag.⁵⁵

Dansk Folkeparti skapades 1995 och har sina rötter i Fremskridtspartiet, som inte ansågs lika extrema som Svenskarnas parti. Rydgren menar till exempel att han inte anser att Fremskridtspartiet var ett högerextremt parti, utan att Danmarks första stora radikalt högerpopulistiska parti under senare tid är just Dansk Folkeparti. Redan i det första valet Dansk Folkeparti medverkade i, 1998, så fick de 7,4% av rösterna till folketing och blev därmed ett parti i den danska riksdagen.⁵⁶ 2001 blev Dansk Folkeparti stödparti till ett borgerligt minoritetsstyre, något som sedan varade i 10 år, fram tills 2011 då Danmark fick en socialdemokratisk regering.⁵⁷ Det minoritetsstyre som skapades 2001 bestod av Venstre och Konservative Folkeparti och var redan då två partier som hade flera gemensamma åsikter med Dansk Folkeparti.⁵⁸

Fremskridtspartiet sågs alltså inte som ett högerpopulistiskt parti. Detta parti var med en längre tid, dock inte längre, och deras framgång på 1970-talet berodde främst på partiets och människors delade missnöje över höjda skatter.⁵⁹ Alltså har Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti en skild partibakgrund, där de har olika slags bakgrund som behöva försvaras. Medan Sverigedemokraterna har kämpat för att komma bort från ett nästan fascistiskt förflutet genom att bli mindre radikala, har Dansk Folkeparti kunnat bli mer radikala då deras ursprungsparti knappt sågs som högerpopulistiskt. Denna skillnad i bild av partierna kan även vara en av anledningarna av partiernas stora skillnader, nämligen att det dröjde 22 år från det att Sverigedemokraterna grundades till att de kom in i riksdagen, medan Dansk Folkeparti kom in i folketing redan i sitt första val.

En annan viktig del i uppfattningen av partierna är att svensk media ibland framställer Dansk Folkeparti på ett sätt som inte nödvändigtvis överensstämmer med den bilden som

⁵³ Rydgren, 2010, s. 22

⁵⁴ Lodenius, Anna-Lena, 2010, *Revolt mot eliten: om högerpopulister i Europa*, Utrikespolitiska institutet, Stockholm, s. 11

⁵⁵ Johansson & Lerulf, 2012, s. 7

⁵⁶ Rydgren, 2010, s. 2-3

⁵⁷ Johansson & Lerulf, 2012, s. 75

⁵⁸ Goul Andersen, 2004, s. 152

⁵⁹ *Ibid.*, s. 157

danskarna har av partiet. I svensk media kan partiet nästan framställas som ett enfrågeparti med all fokus på invandringsfrågor, utan att de tar upp faktumet att i Danmark är partiet även ett parti som anses stå för en konventionell välfärdspolitik. Lerulf och Johansson skriver så här: ”Det är inte det faktum att partiet driver en med svenska mått mätt extrem invandringspolitik som är mest anmärkningsvärt utan att partiets övriga politik är allt annat än extrem.”⁶⁰ Detta kan vara en del av förklaringen till varför de två partierna till vardags ses som så lika, då den diskussion som sker om de två partierna här i Sverige förmodligen bygger på svensk medias framställning av Dansk Folkeparti snarare än den syn som finns på partiet i den kontext de faktiskt befinner sig i.

Vissa menar att Dansk Folkeparti är ett parti som arbetar för att bevara Danmark som det är eller som det brukade vara.⁶¹ Detta där invandring blir en kostnad som tar pengar från andra delar av samhället.⁶² På så sätt kan deras invandringkritiska politik anses vara en del av ett större mål: välfärden.

Att Dansk Folkeparti i Danmark ses som ett välfärdsparti mer än vad det gör i svensk media kan vara viktigt att ha med sig för att förstå skillnaden i acceptansen för Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna.

Undersökningar av Sverigedemokraternas sympatisörer har visserligen visat att de främst är höger i frågor som rör invandring och mångkulturalism, men att de inte lika höger i andra frågor.⁶³ Detta är i och för sig en undersökning gjord angående deras sympatisörer, men en skillnad mellan Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna inom detta är att Sverigedemokraterna fortfarande ses som extrema av övriga partier på ett sätt som Dansk Folkeparti inte gör.

Ytterligare en del av partiernas bakgrunder som har med media att göra är medias behandling av partierna. Det finns en skillnad i det egna landets medias behandling av deras respektive parti. Dansk media behandlar Dansk Folkeparti som övriga partier, medan Sverigedemokraterna mer motarbetats i svensk media.⁶⁴ Dansk media har redan från starten gett mycket uppmärksamhet till Dansk Folkeparti, då de och den tidigare partiledaren Pia Kjærsgaard fått utrymme att diskutera bland annat invandringsfrågor i media.⁶⁵ Detta är också något som påverkar människors bild av partier, då partiet ses som mer accepterat när de får

⁶⁰ Johansson & Lerulf, 2012, s. 95-96

⁶¹ Johansson & Lerulf, 2012, s. 99

⁶² Ibid., s. 96

⁶³ Sannerstedt, 2015, s. 409

⁶⁴ Rydgren, 2010, s. 29

⁶⁵ Ibid., s. 10

plats i media. Motsatsen gäller även, om de inte får plats i media ses de ibland som orättvist behandlade och får stöd från det hållet.

För att fortsätta på spåret av hur partierna behandlas, så går vi nu vidare till de övriga partiernas behandling av partierna. Som jag redan nämnt blev Dansk Folkeparti ett stödparti åt regeringen efter 2001, och har sedan dess haft en roll i politiken då de till exempel år 2002 var en stark drivkraft i att få genom en reform som innebar åtstramningar för invandring och invandrare.⁶⁶

I Sverige finns inte samma vilja att samarbeta med Sverigedemokraterna, som det finns att samarbeta med Dansk Folkeparti i Danmark. Istället har det snarare funnits en överenskommelse att inte samarbeta med Sverigedemokraterna och partier har undvikit att söka hjälp från dem för att få igenom sin politik.⁶⁷ Redan när Sverigedemokraterna fick mandat kommunalt och regionalt, alltså innan de kom in i riksdagen, undvek övriga partier att samarbeta med Sverigedemokraterna.⁶⁸

Som det går att se i både media och de övriga partiernas behandling av partierna så har Dansk Folkeparti blivit ett mer accepterat parti som inte längre står ut från de andra partierna. Medan Sverigedemokraterna har setts stå utanför de övriga partierna, både i media och i politiken, så har Dansk Folkeparti i princip blivit ett parti som alla andra i Danmark.

4.2 Anti-etablissemang

Det första området i min idealtyp, som denna del av undersökningen kommer utgå från, är anti-etablissemang. Detta är en kategori jag gjort med grund i Rydgrens definition av radikal högerpopulism där partierna bygger upp en slags känsla av ”vi och dem”. I fallet med radikala högerpopulistiska partier innebär detta ”folket mot eliten” där det radikalt högerpopulistiska partiet representerar folket medan de övriga partierna är eliten, som inte bryr sig om det vanliga folket. Detta är särskilt kopplat till anti-etablissemangsstrategin, vilket innebär att partierna tydligt motsätter sin de rådande etablerade partierna.

⁶⁶ Goul Andersen, 2004, s. 147

⁶⁷ Rydgren, 2010, s. 16-18

⁶⁸ Rydgren, Jens, 2004b, ”Frånskattemisnöje till etnisk nationalism” i Rydgren, Jens & Widfeldt, Anders (red.), *Från Le Pen till Pim Fortuyn: populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2004, s. 19

Då det även till vardags finns en uppfattning om att dessa partier finns till för ”det vanliga folket” tänker jag börja detta avsnitt med att först undersöka om de båda partierna anser sig representera folket, och därefter i vilken mån de anser sig göra det i jämförelse med resten av partierna, för att försöka hitta skillnader.

Att Dansk Folkeparti anser sig prioritera och representera folket märks i deras partidokument. Av de två citat som följer är ett hämtat från deras valmanifest och ett är hämtat från deras principprogram:

Skal vi sikre Danmarks sammenhængskraft, skal vi derfor tilstræbe tryghed for den enkelte dansker. Tryghed handler om mange ting - også om økonomi og om, hvordan vi sikrer Danmarks velfærd for kommende generationer af danskere.⁶⁹

Dansk Folkepartis formål er at hævde Danmarks selvstændighed, at sikre det danske folks frihed i eget land samt at bevare og udbygge folkestyre og monarki.⁷⁰

I dessa citat märks det att en av deras stora prioriteter är just det danska folket. De vill säkerställa framtiden för danskarna, vilket visar på att de anser sig göra vad som är bäst för folket. Dessutom vill de öka folkstyret, och på så sätt öka människors makt i politiken. Detta är en del av anti-etablissemangsstrategin, då en del av den är att politiker tar för mycket av folkets makt.

Vidare till Sverigedemokraterna så blir det tydligt att de anser sig representera folket redan i inledningen till deras valmanifest:

Tyvärr upplever vi dock att de styrande politikerna, genom sin splittringspolitik och sina felaktiga prioriteringar, under de senaste decennierna har gjort Sverige lite mindre fint och lite mindre fantastiskt för varje år. Detta gör oss sorgsna och oroliga och angelägna om en förändring. Därför presenterar vi nu vårt manifest för att göra ett fint land ännu bättre. För att vi älskar Sverige och människorna som bor här. På riktigt.⁷¹

Detta stycke antyder på att de nuvarande styrande partierna förstör Sverige genom sin politik. De menar dock att Sverigedemokraterna skulle göra Sverige bättre, för att de älskar det svenska

⁶⁹ Dansk Folkeparti, 2015 ”Dansk Folkeparti valgbrochure”, [hämtad: 2016-05-15]
http://www.danskfolkeparti.dk/pictures_org/A5-VALG-brochure-til%20net.pdf, s. 1

⁷⁰ Dansk Folkeparti, 2002, ”Principprogram”, [hämtad: 2016-05-15]
http://www.danskfolkeparti.dk/pictures_org/DF_PrincipProgramA5.pdf, s. 1

⁷¹ Sverigedemokraterna, 2014a ”Sverigedemokratiskt valmanifest – valet 2014”, [hämtad: 2016-05-15]
<https://sd.se/wp-content/uploads/2014/08/Valmanifest.pdf>, s. 3

folket. Detta betyder då att de andra partierna inte tänker på Sveriges människor på samma sätt som dem själva. Anti-etablissemang och representationen av folket är nära kopplade, och i just detta stycke menar jag att det går att se både och. Sverigedemokraterna gör det tydligt att de vill det bästa för folket och på så sätt kommer representera deras röst, medan de motsätter sig de övriga partiernas politik.

Då detta utdrag från Sverigedemokraternas valmanifest visar på både en representation av folket samt anti-etablissemang, så är anti-etablissemang hos Dansk Folkeparti nästa undersökningsområde. I varken valmanifestet eller principprogrammet är detta lika tydligt som hos Sverigedemokraterna, men de kritiserar visserligen tidigare politiska beslut i sitt valmanifest, i och med detta:

Regeringen har ændret reglerne om udlændinge og dermed gjort Danmark til et mere attraktivt indvandringsland. Den udvikling skal standses.⁷²

Dansk Folkeparti är alltså inte helt okritiska mot andra partier i sina program, men jag anser ändå att det är en märkbar skillnad i kritiken från Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna. Detta då Sverigedemokraterna kritiserar i princip alla partier i samhällsfrågor i stort, medan Dansk Folkepartis kritik här är begränsad mot den förra regeringens invandringspolitik. Detta alltså mot den regeringen som styrde innan 2015, där Dansk Folkeparti inte var stödparti.

Sverigedemokraternas principprogram kritiserar alla de styrande politikerna under de senaste decennierna och menar att de försämrat Sverige. Detta medan det kan tolkas som att Dansk Folkeparti bara kritiserar förra regeringen när valmanifestet skrevs. Just detta skapar en skillnad i deras anti-etablissemang där Sverigedemokraterna tydligare står mot alla etablerade partier och skapar en skillnad mellan sig själva och de övriga. Dansk Folkeparti skapar däremot inte en lika tydlig gräns mellan sig själva och övriga partier.

Tidigare forskning har visserligen visat på att folketingsledamöter från Dansk Folkeparti benämner politiker som ”dem” snarare än ”vi”.⁷³ Så det finns andra tecken på denna form av folket vs eliten, men inget som framgår i deras valmanifest eller principprogram lika tydligt som hos Sverigedemokraterna.

Att Dansk Folkeparti inte nämner en lika tydlig gräns mellan de själva och de övriga danska riksdagspartierna skulle kunna vara en konsekvens av att de inte blivit lika stigmatiserade som Sverigedemokraterna. Sedan Dansk Folkeparti blev invalda i regeringen

⁷² Dansk Folkeparti, 2015, s. 2

⁷³ Goul Andersen, 2004, s. 168

har de under flera år agerat som stödparti, och stärkt sin roll som stödparti.⁷⁴ I fallet med Sverigedemokraterna råder dock inte samma acceptans för partiet, de övriga partierna har snarare undvikit att samarbeta med dem.⁷⁵ Många av de övriga danska partierna har dessutom ändrat sin politik mer åt Dansk Folkepartis riktning i flera frågor under de senaste åren, till exempel angående asylpolitiken.⁷⁶ Att Sverigedemokraterna inte har varit en lika stor del av de politiska besluten, eller av det politiska samarbetet, gör det möjligen enklare för dem att kritisera det än vad det är för Dansk Folkeparti. Detta därför att Dansk Folkeparti har blivit en del av det danska politiska systemet och besluten.

Något som gör det möjligt för nya partier att komma in i landets riksdag är en politisering av nya frågor.⁷⁷ Att invandring blev en politiserad fråga i Sverige senare än Danmark kan alltså vara en anledning till varför det dröjde innan Sverigedemokraterna kom in i Sveriges regering. Inför det danska valet 2011 var dock inte invandringsfrågan en av de frågor som togs upp mest.⁷⁸ Även detta visar på hur de danska partierna står närmre varandra i denna fråga, och att Dansk Folkepartis politik, i invandringsfrågor, är mer accepterad och inte något som behöver diskuteras.

Forskning på just samarbete mellan radikala högerpopulistiska partiers samarbete med andra partier har visat på att de kan ha både negativa och positiva konsekvenser. Å ena sidan så kan de missgynna dem då de inte längre ses som ett alternativ till eliten, och därmed går ifrån anti-etablissemangsstrategin, men å andra sidan så kan det rättfärdiga deras politik. Deras politik blir inte längre lika stigmatiserad.⁷⁹ När de etablerade danska partierna flyttar sin asylpolitik mer åt Dansk Folkepartis håll, har Dansk Folkeparti själva möjlighet att förespråka ännu strängare asylpolitik.⁸⁰ Det är alltså svårt att säga om anti-etablissemang är något som gynnar partierna, och att Sverigedemokraternas och Dansk Folkeparti har en skillnad i sitt anti-etablissemang kan vara anpassat efter vad de anser bäst för dem.

Anti-etablissemang är något som tillhör den idealtyp jag ställt upp, och här finns det en skillnad mellan Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti. Detta då Sverigedemokraterna tydligare visar på anti-etablissemang i sina dokument.

⁷⁴ Johansson & Lerulf, 2012, s. 75

⁷⁵ Rydgren, 2010, s. 16-18

⁷⁶ Johansson & Lerulf, 2012, s. 80-81

⁷⁷ Rydgren, 2005, s. 418

⁷⁸ Johansson & Lerulf, 2012, s. 107

⁷⁹ Rydgren, 2005, s. 424

⁸⁰ Johansson & Lerulf, 2012, s. 95

4.3 Isolationism

Nästa område i min idealtyp är isolationism. Detta innebär alltså att radikala högerpopulistiska partier inte vill vara alltför involverade i omvärlden, utan behålla sin suveränitet. En del av Rydgrens teori är att det egna folket ska ha makten. I det förra avsnittet undersöktes bland annat partiernas representation av folket och just denna del av politiken märks även här, just för att en så pass vanlig tanke är att dessa partier representerar folket. Då de vill behålla makten hos folket gör detta att dessa partier är kritiska mot internationella samarbeten, så som EU och NATO. Därför kommer detta följas av en jämförelse av Dansk Folkeparti och Sverigedemokraternas inställning till EU och NATO, för att se om det finns några skillnader.

Anledningen till att det är just inställningen till EU och NATO som undersöks är att det är dessa två internationella organisationer som brukar diskuteras mest i frågan om partiernas inställning till dem.

En anledning till att radikala högerpopulistiska partier anses ha fått en plats i den västeuropeiska politiken är just på grund av den ekonomiska, kulturella och politiska globaliseringen som skett i samband med det postindustriella samhället.⁸¹ Då visst motstånd mot vissa av globaliseringens konsekvenser leder till åsikter i koppling till radikala högerpopulistiska partier, är det även så att partierna är kritiska till internationella samarbeten som kan tyckas öka dessa, vad de anser, negativa konsekvenserna.

Dansk Folkeparti är kritiska mot EU, vilket framgår tydligt både i deras valmanifest och principprogram. I deras valmanifest framhåller de särskilt självständighet, och skriver följande om EU:

Vi skal selv kunne bestemme over de danske velfærdsydelse. EU skal ikke! Og vi skal have grænsekontrollen tilbage. Alle væsentlige beslutninger, som vedrører danskerne, skal træffes i Folketinget og ikke af kommissærer og dommere i EU. EU-politikken skal afspejle befolkningens holdninger – herunder de danske EU-forbehold. Danmark skal kræve større selvbestemmelse i EU.⁸²

⁸¹ Rydgren, 2005, s. 419

⁸² Dansk Folkeparti, 2015, s. 2

Även i deras principprogram argumenteras motståndet mot EU med att de inte vill ge upp sin suveränitet:

Dansk Folkeparti ønsker et venskabeligt og dynamisk samarbejde med alle demokratiske og frihedselskende nationer i verden, men vi vil ikke acceptere, at Danmark afgiver suverænitet. Heraf følger, at Dansk Folkeparti er modstander af Den Europæiske Union.⁸³

Som det går att se här används samma form av argument i båda dokumenten, nämligen att EU minskar Danmarks egen suveränitet. En stor del i detta motstånd handlar om att det danska folket ska kunna styra sig själva.

Sverigedemokraterna är även dem negativt inställda till EU, vilket syns i deras valmanifest:

En ny folkomröstning om det svenska EU-medlemskapet med målet att Sverige snarast möjligt skall lämna den överstatliga unionen och återgå till ett mellanstatligt europeiskt samarbete.⁸⁴

Även i det svenska fallet har detta att göra med att de inte vill ge upp sin suveränitet. Detta märks tydligt med detta stycke där de trycker på vikten av en självständig stat:

Sverigedemokraterna arbetar för ett Sverige som är en självständig, fri och demokratisk nationalstat. Ett Sverige som handlar om samarbete med andra länder för att lösa gränsöverskridande problem och som tillsammans med andra nationer bygger vidare på vårt gemensamma nordiska och europeiska kulturarv. Ett Sverige där svenska folket har makten att själva, i fria svenska val, forma sin gemensamma framtid. Ett Sverige med en självständig penningpolitik och en egen valuta, fri från överstatlig styrning, där den svenska riksdagen är högsta beslutande organ.⁸⁵

Det är svårt att hitta några skillnader i dessa två partiers inställning till EU, då båda två är negativt inställda till EU, främst på grund av att de inte vill att EU ska ta beslut åt dem. Det finns dock större skillnader i deras inställning till NATO. Partiernas åsikter skiljer sig nämligen

⁸³ Dansk Folkeparti, 2002, s. 2

⁸⁴ Sverigedemokraterna, 2014a, s. 20

⁸⁵ Ibid., s. 20

mer i denna fråga. Dansk Folkeparti är positivt inställda till NATO, vilket går att läsa i deras principprogram:

Danmark bør som selvstændig og fri nation indgå i NATOalliancen, til hvilken landet skal yde det nødvendige bidrag. Således vil vi arbejde for et troværdigt og effektivt forsvar med hær, flåde, flyvevåben og hjemmeforsvar.⁸⁶

I Sverigedemokraternas principprogram finns dock en annan åsikt:

Ett fördjupat nordiskt försvarssamarbete på alla områden med målet att upprätta en nordisk försvarsallians, men ett fortsatt nej till svenskt medlemskap i Nato.⁸⁷

I frågan om EU delar de alltså åsikt, de är båda negativt inställda då EU tar delar av ländernas suveränitet. Detta stämmer helt överens med Rydgrens teori om radikala högerpopulistiska partier som menar att de vill behålla makten hos det egna folket.

Inställningen till NATO skiljer sig dock – Dansk Folkeparti är positiva medan Sverigedemokraterna är negativa. Medan Sverigedemokraterna vill begränsa sitt försvarssamarbete till Norden, så accepterar Dansk Folkeparti ett mer internationellt samarbete.

Det går alltså att se en skillnad i Sverigedemokraternas och Dansk Folkepartis isolationism. Båda partierna lyfter visserligen fram vikten av att självständighet och att kunna fatta sina egna beslut, men vart gränsen går skiljer sig. Dansk Folkeparti är främst kritiska mot EU, men är fortfarande öppna för NATO, medan Sverigedemokraterna är kritiska mot både EU och NATO. Detta skulle kunna ses som att Sverigedemokraterna i viss mån är lite mer radikala än Dansk Folkeparti, då Sverigedemokraterna drar sin gräns tidigare.

Gällande isolationismen finns det alltså en skillnad mellan de två partierna i just de fall jag undersökt. Medan båda partierna visserligen har en del isolationism, då de båda är negativa till EU, så är Dansk Folkeparti fortfarande positiva till NATO, till skillnad från Sverigedemokraterna. I dessa fallen märks därför Sverigedemokraternas isolationism tydligare.

⁸⁶ Dansk Folkeparti, 2002, s. 3

⁸⁷ Sverigedemokraterna, 2014a, s. 20

4.4 Etnopluralism

Den etnopluralistiska doktrinen innebär som sagt en tro om att kulturer och etniciteter behövs hållas isär för att skydda ens egen kultur. Detta behöver inte betyda att det görs en rangordning av kulturerna i form av en hierarki, utan det fokuserar på att kulturer ska hållas åtskilda då mångkulturalism kan få negativa konsekvenser.⁸⁸

Jag kommer börja med att undersöka hur de båda partierna framställt sin egen kultur, och sedan gå vidare med att undersöka hur de ser andra kulturer. Den sista halvan kommer alltså fokusera mer på den etnopluralistiska doktrinen än vad det första kommer göra, även om den är en del av det.

I sitt valmanifest framställer Dansk Folkeparti den danska kulturen som följer:

Det er betingelsen for, at vi kan møde hinanden med den tillid, som har gjort det danske velfærdssamfund til et af verdens bedste. Vores gode samfund er ikke kommet af sig selv. Det har generationer af danskere møjsommeligt bygget op. Derfor har vi en naturlig pligt til at sikre det for de næste generationer.⁸⁹

I det ovanstående citatet märks hur Dansk Folkeparti framhäver sin egen kultur, och samhälle som ett av världens bästa. Detta är alltså tack vare det danska folket, som har byggt upp samhället till vad det är. Det är även det danska folkets plikt att skydda detta samhälle till kommande generationer. Att folket har en stor del i att bygga upp detta, enligt Dansk Folkeparti, bland världens bästa samhällen är alltså tydligt.

Även i Dansk Folkepartis principprogram finns en förklaring av deras kultur:

Kulturen består af summen af det danske folks historie, erfaringer, tro, sprog og sædvaner. Beskyttelse og videreudvikling af denne kultur er en forudsætning for landets beståen som et frit og oplyst samfund.⁹⁰

⁸⁸ Rydgren, 2014a, s.25

⁸⁹ Dansk Folkeparti, 2015, s. 2

⁹⁰ Dansk Folkeparti, 2002, s. 3

Detta visar på hur de menar att det danska folket med deras historia och traditioner, har byggt upp ett samhälle med frihet och kunskap. Kulturen ses som en viktig del i att bevara detta samhälle med positiva egenskaper. Här kan det även ses som att just vilka som ingår i denna kultur begränsas, i och med att det bygger på danska traditioner och det danska språket.

Vidare till Sverigedemokraterna så framställer även de betydelsen av kulturen för samhället, och förtydligar vad den svenska kulturen har inneburit:

Vi är också stolta över vår demokrati och vår välfärd, över alla fantastiska män och kvinnor från vårt land som utmärkt sig som framstående uppfinnare och entreprenörer, konstnärer och författare, vetenskapsmän, poeter, musiker och idrottare. Vi är tacksamma över vår yttrandefrihet, vår jämställdhet och vårt starka djurskydd. Vi är glada över att Sverige under en lång tid var ett land där man kunde känna sig säkert i sitt hem och på gator och torg, ett land där det fanns arbete till alla och där man kunde leva på sin lön och sin pension. Ett land där man respekterade de äldre och där vi tillsammans tog hand om våra svaga och sjuka. Ett land med en stark inre sammanhållning och solidaritet, byggd på en gemensam identitet.⁹¹

I detta utdrag pratar de visserligen om Sveriges kultur i dåtid, då detta följs upp med att de nuvarande politikerna försämrat Sverige. De menar dock att de själva kan skapa en förändring som tar tillbaka landet till denna positiva historia.⁹² Här går det dock att se att de menar att Sverige och kulturen har flera bra egenskaper. De skriver hur det är en gemensam identitet som byggt upp det Sverige de vill tillbaka till. Det de förknippar med denna kultur, som den gemensamma identiteten byggde upp, är dock, i likhet med i Dansk Folkepartis fall, positivt.

Både Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna har alltså ganska liknande bild av sina respektive kulturer. Visserligen är Sverigedemokraterna mer tydligt negativa mot vart kulturen och samhället är på väg, något som i viss mån redan diskuterats i anti-etablissemangs avsnittet. Båda har dock samma tanke om att deras delade kultur är en viktig del i uppbyggnaden av samhället.

Båda partierna förklarar även sina samhällen som något som byggts upp med hjälp av sin kultur, och att det är kulturen som ansvarar för mycket av de positiva delarna i samhället. Detta ska nu följas upp med att undersöka hur de ställer sig till andra kulturers inverkan på samhället. Som idealtypen visar så är etnopluralism en del av radikal högerpopulism, då andra kulturer ses hota den egna.

⁹¹ Sverigedemokraterna, 2014a, s. 3

⁹² Sverigedemokraterna, 2014a, s. 3

I Dansk Folkepartis valmanifest lyfts inte frågan om invandringen och kulturens påverkan på det egna samhället något särskilt, att de vill minska invandringen klargörs dock:

Der kommer igen for mange udlændinge til Danmark – ikke mindst fra ikke-vestlige lande.⁹³

I deras principprogram tydliggörs även deras negativa inställning till mångkultur:

Danmark er ikke et indvanderland og har aldrig været det. Vi vil derfor ikke acceptere en multietnisk forvandling af landet.

Danmark er danskernes land, og borgerne skal have mulighed for at leve i et trygt retssamfund, der udvikler sig i overensstemmelse med dansk kultur.

Udlændinge skal kunne optages i det danske samfund, men kun under forudsætning af, at dette ikke sætter tryghed og folkestyre på spil.⁹⁴

Här går det att se danskarnas syn på andra kulturer. Danmark ska bygga på en dansk kultur, och invandrare med en annan kultur kan vara ett hot mot tryggheten och demokratin. De säger tydligt att de inte vill ha ett multietniskt och mångkulturellt samhälle. I enighet med vad det etnopluralistiska doktrinen säger så ses den egna kulturen som det främsta, och människor från andra kulturer måste anpassa sig efter den danska för att inte hota Danmarks trygghet.

Vidare till Sverigedemokraterna så är motståndet till mångkultur något även de tydliggör i sitt principprogram:

Sverigedemokraternas syn på kulturen och dess betydelse för samhällets och nationens fortlevnad medför naturligtvis att vi blir starka motståndare till mångkulturalismen som politisk idé och samhällssystem.⁹⁵

I sina dokument ställer Sverigedemokraterna även upp negativa konsekvenser som de menar att mångkulturalism kan leda till. De skriver att ett samhälle med mångkultur kommer leda till ”ökad rotlöshet, segregation, motsättningar, otrygghet och minskad välfärd.”⁹⁶ De utvecklar detta ytterligare senare i deras principprogram :

⁹³ Dansk Folkeparti, 2015, s. 2

⁹⁴ Dansk Folkeparti, 2002, s. 4

⁹⁵ Sverigedemokraterna, 2014b, ”Sverigedemokraternas principprogram 2011”, [hämtad: 2016-05-15]

https://sd.se/wp-content/uploads/2013/08/principprogrammet2014_webb.pdf, s. 21

⁹⁶ Ibid., s. 21

För att långsiktigt kunna slå vakt om folkhemstanken och välfärdsstaten måste man också slå vakt om den nationella sammanhållningen. Det måste finnas en gemensam identitet i botten för att de som har mer ska vara beredda att dela med sig till dem som har mindre. Av denna anledning finns det också en inneboende motsättning mellan välfärd och mångkulturalism.⁹⁷

Även hos Sverigedemokraterna följs alltså den etnopluralistiska doktrinen, i enighet med teorin. Andra kulturer ses hota den egna kulturen, och det samhälle som anses vara uppbyggt just tack vare denna kultur. Enligt dem behövs det en gemensam identitet, med grund i kulturen, för att kunna få en fungerande välfärd.

Sverigedemokraterna nämner före detta Jugoslavien som ett exempel på vad som kan vara en konsekvens av mångkultur.⁹⁸

Det finns få tydliga skillnader mellan Dansk Folkepartis och Sverigedemokraternas etnopluralistiska politik i deras principprogram och valmanifest. Kanske går det att se en skillnad i att Dansk Folkeparti visserligen ser mångkultur som ett hot mot tryggheten, men att Sverigedemokraterna ger kriget i forna Jugoslavien som exempel. Medan Dansk Folkeparti skriver att mångkultur orsakar otrygghet utan att specificera vad för slags otrygghet, så antyder Sverigedemokraterna i princip på folkmord. Det är dock svårt att säga om detta faktiskt tyder på att deras politik skiljer sig, då detta är mer ett argument snarare än att de talar om deras politiska åsikt. Partiernas slutändliga åsikt i detta kan alltså vara likadan även om argumenten som tas upp inte är det.

Svensk media har blivit anklagad för att endast tala om Dansk Folkepartis invandringspolitik, och inte deras andra politiska åsikter.⁹⁹ På så sätt är det inte förvånande att det inte går att hitta lika tydliga skillnader här som i anti-etablissemang och isolationismen, där Sverigedemokraterna är mer radikala än Dansk Folkeparti. Detta då kritiken handlar om att de endast tar upp den mest radikala delen av deras politik, och att det är just denna del där partierna visar sig ha minst skillnader är därför inte konstigt. Särskilt eftersom de två övriga områdena visade på att Sverigedemokraterna var de mest radikala.

⁹⁷ Sverigedemokraterna, 2014b, s. 34

⁹⁸ Ibid., s. 8

⁹⁹ Johansson & Lerulf, 2012, s. 95

5. Analys och diskussion

5.1 Analys

Detta arbete har haft som syfte att jämföra Dansk Folkeparti och Sverigedemokraternas principprogram och valmanifest utifrån Jens Rydgrens teori om radikalhögerpopulism. Av hans teori skapade jag en idealtyp, utifrån vilken jag sedan jämförde Dansk Folkeparti och Sverigedemokraternas politik för att hitta skillnader.

Då både Sverigedemokraterna och Dansk Folkeparti oftast ses som radikala högerpopulistiska partier var denna teoretiska grund hjälpsam för arbetet. I idealtypen har jag ytterligare stärkt teorins roll i arbetet, genom att välja ut de delar av teorin som brukar diskuteras i samband med partierna. Syftet med arbetet var att undersöka hur väl den allmänna, vardagliga uppfattningen om att partierna är varandras motsvarigheter faktiskt överensstämmer med verkligheten. Just därför undersökte detta arbete anti-etablissemang, isolationism, samt etnopluralism. Alla dessa undersökningsområden bygger på Rydgrens definition av radikal högerpopulism.

Då den vardagliga uppfattningen är att partierna är väldigt lika varandra var syftet i arbetet att med hjälp av en komparativ metod faktiskt hitta skillnader.

Undersökningen av partiernas politik började med ämnet anti-etablissemang. Detta bygger på att Rydgren menar att radikala högerpopulistiska partier ser sig representera folket, medan de anser att de övriga partierna inte gör det på samma sätt. Konsekvenser av detta blir en slags folket vs eliten känsla, där partier går emot de etablerade partierna, därav anti-etablissemang.

Här fanns vissa skillnader mellan Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna. De ser sig visserligen båda som att de representerar folket, och att en av deras stora prioriteter är just folket. I undersökningen av hur de ser sig gentemot andra partier blir dock skillnaden i deras principprogram och valmanifest mer uppenbar. I Dansk Folkepartis valmanifest så kritiserar de visserligen de invandringslagar som regeringen har gjort, då de enligt dem leder till för mycket invandring. Jag menar att det kan vara viktigt att uppmärksamma att detta valmanifest är från

2015, efter att regeringen varit ledd av Socialdemokraterna, alltså då Dansk Folkeparti inte agerade som stödparti.

Sverigedemokraterna sätter upp en tydligare gräns mellan sig själva och övriga partier, då Sverigedemokraterna kritiserar Sveriges politik under de senaste decennierna, och menar att det är de som kan rädda Sverige. Detta därför att de älskar folket och Sverige. Jag anser även att detta stämmer väldigt bra överens med Rydgrens teori då Sverigedemokraterna faktiskt skapar något som blir folket vs eliten.

Denna skillnad skulle kunna vara en konsekvens av att Dansk Folkeparti har haft mandat i folketing sedan 1998 och därför blivit ett mer etablerat parti själva, eller att Dansk Folkeparti och vissa övriga danska partier har mer gemensamt än Sverigedemokraterna och de svenska partierna. Dansk Folkeparti har till exempel varit med som stödparti och varit med i beslut, så som beslut om invandring, vilket visar både på hur de blir mer etablerade och mer liknar de andra partierna då de kan komma överens om politiska beslut tillsammans.

Oavsett exakt vad denna skillnad beror på så visade alltså undersökningen att det finns en skillnad i den första delen av den uppställda idealtypen, anti-etablissemang. Båda partierna anser sig visserligen representera folket, men Sverigedemokraterna, i alla fall i sitt principprogram och valmanifest, tar steget längre och kritiserar alla styrande partier under en längre tid. Detta medan Dansk Folkeparti i princip bara kritiserar den dåvarande regeringen. Detta visar på att Sverigedemokraterna är ännu hårdare än Dansk Folkeparti med sitt anti-etablissemang, och här finns alltså en skillnad mellan partierna.

I nästa del av arbetet undersöktes partiernas isolationism. Detta då Rydgrens teori innefattar att radikala högerpopulistiska partier vill utesluta mycket av internationella organisationer och aktörer. Radikala högerpopulistiska partier isolerar sig från omvärlden i dessa frågor för att kunna behålla suveräniteten hos den egna staten.

Även här finns både skillnader och likheter mellan partierna. För att börja med likheterna så är båda partierna negativt inställda till EU, detta då de menar att de inte vill vara en del av en överstatlig organisation. Istället ska besluten kunna tas av den egna staten. I sin inställning till EU är de alltså eniga då de anser, i enighet med teorin, att detta tar av landets självständighet.

Även om EU-motståndet är en viktig fråga för dem båda, så har jag hittat andra skillnader i deras inställning till internationella organisationer. Detta specifikt när det gäller NATO. Danmark är positivt inställda till NATO, detta för att kunna säkerställa sitt försvar. Sverigedemokraterna delar inte denna åsikt, utan är negativt inställda till ett medlemskap i NATO. Istället argumenterar de för ett ökat försvarssamarbete inom Norden.

Här, liksom i anti-etablissemang, finns det en skillnad där Sverigedemokraterna är lite mer radikala än Dansk Folkeparti. Visserligen så är de båda negativa till EU, så att båda vill begränsa dessa samarbeten och att de båda har en viss mån av isolationism är tydligt. När det kommer till försvarsfrågan uppkommer dock en skillnad. Dansk Folkeparti vill inte isolera sig så pass mycket att de är negativa till NATO, som alltså är internationellt, medan Sverigedemokraterna är negativt inställda till NATO. Istället vill Sverigedemokraterna begränsa sitt försvarssamarbete till ett nordiskt samarbete. Detta är något jag ser som att Dansk Folkeparti i viss mån är mer positivt inställda till vissa internationella samarbeten, när Sverigedemokraterna vill isolera samarbetet till Sverige alternativt Norden. Det är visserligen inget av partierna som helt följer Rydgrens teori om att radikala högerpopulistiska partier undviker dessa samarbeten, men det stämmer ändå överens i viss mån, båda partierna har ett visst mått av isolationism. Det är dessutom främst byggt på att makten ska behållas av folket. Även inom detta område är dock skillnaden att Sverigedemokraterna är lite mer radikala i sin isolationism.

Det tredje, och sista, område som undersöks i arbetet är etnopluralism. Detta är baserat på att Rydgren menar att radikala högerpopulistiska partier bygger på vad de anser vara landets kultur och på den etnopluralistiska doktrinen, vilket innebär att kulturer ses som hot mot varandra.

I just denna del av undersökningen hittade jag främst likheter mellan partierna. Båda partierna ser respektive land som något som byggts av deras kultur, och det som är bra och speciellt med landet är just en konsekvens av kulturen. Sverigedemokraterna går i viss grad ett steg längre, då de ibland talar om det i dåtid. Alltså att Sverige har varit ett fint land, och vi måste hitta tillbaka till den delen av historien. Detta medan Dansk Folkeparti visserligen anser att deras välfärd och kultur hotas, men jag anser att de inte riktigt menar att det är "förstört" ännu utan endast att det kan komma att förstöras. Sverigedemokraternas argument om att samhället är i deras valmanifest kopplat till att de etablerade partierna under en längre tid tagit dåliga beslut, och är därför tydligt kopplat till deras anti-etablissemang. Då det finns en skillnad i partiernas anti-etablissemang, där Sverigedemokraterna är mer radikala, är en bakgrund till att de tydligare kan kritisera vart samhället är på väg. De kritiserar alltså politikerna snarare än den svenska kulturen.

Det finns dock inga skillnader i vad de i stort anser att deras kulturer betyder och innebär. Både Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna menar att deras respektive kultur är det som bidragit till ett fungerande välfärdssamhälle. Dessutom betonar båda vikten av en gemenskap.

Även i själva etnopluralismen är det svårt att hitta skillnader. Båda partierna är motståndare till mångkultur, då de menar att just deras kultur är grunden till det fungerande samhället. Partierna ser därför mångkultur som ett hot mot deras trygghet och deras samhälle. Detta överensstämmer med den etnopluralistiska doktrinen som menar att andra kulturer ses som ett hot.

Att det är svårt att hitta några större skillnader i partiernas politik kopplat till etnopluralism kan vara en av anledningarna till att dessa partier ofta ses som lika. Som jag nämnt tidigare kritiserar svensk media för att de nästan framställer Dansk Folkeparti som ett enfrågeparti, just med fokus på invandring. Då partiernas politik är så pass liknande varandra i denna fråga genom sitt motstånd till mångkultur, och om människor utgår från media, kan detta ge en förenklad bild av att partierna i stort är lika då en del av deras politik liknar varandras.

Med hjälp av Rydgrens teori och en idealtyp grundad i denna teori har jag kunnat undersöka partiernas principprogram och valmanifest för att hitta dessa ovanstående skillnader.

Rydgrens teori om radikal högerpopulism har inte använts för att försöka avgöra om dessa partier är högerpopulistiska eller inte. Istället har den använts just för att jag anser att det är dessa frågor som partierna oftast kopplas ihop med, och att det är där som människor pekar på att likheterna finns. Min undersökning har dock visat på att partierna i viss, olika, grad passar in på de delar av hans teori som jag valt att ha med i min undersökning. Undersökningen har också visat att även om partierna har flera likheter med varandra, så finns det fortfarande vissa skillnader. Detta då Sverigedemokraterna kan anses vara lite radikalare än Dansk Folkeparti i vissa frågor, särskilt rörande anti-etablissemang och isolationism. Båda partierna ser sig representera folket, men Sverigedemokraterna sätter upp en tydligare gräns mellan de andra partierna och dem själva än vad Dansk Folkeparti gör. I frågan om isolationism är visserligen båda partierna väldigt kritiska mot EU, men de delar inte åsikter i alla frågor om internationella organisationer. Detta då Dansk Folkeparti ser NATO som ett bra samarbete för sin säkerhet, medan Sverigedemokraterna snarare vill fokusera på ett nordiskt samarbete för säkerhet. Här menar jag att Sverigedemokraterna alltså kan anses steget mer radikala i sin isolationism. Dessa tydliga skillnader finns dock inte gällande etnopluralismen, utan båda anser att mångkultur är något som hotar deras egen kultur och säkerhet. Att det inte finns några stora skillnader i denna fråga kan vara en av anledningarna till att människor i Sverige ser dem som lika, då flera kritiserat svensk media för att endast fokusera på deras invandringspolitik. I de två andra politiska områden jag undersökt visade sig Sverigedemokraterna vara mer överensstämmande med den idealtyp jag ställt upp, och på så sätt har mer radikala åsikter än Dansk Folkeparti. Det

vanligt förekommande antagandet om att dessa partier har samma åsikter, särskilt inom dessa typer av frågor, stämmer alltså inte helt.

5.2 Diskussion

Mitt intresse för hur partiernas politik skiljer sig uppkom i faktumet att trots att partierna nästan ses som en dansk och en svensk version av varandra i vardagen, så skiljer sig deras roll i politiken enormt. Dansk Folkeparti har varit en del av folketing sedan 1998, medan Sverigedemokraterna blev en del av den svenska riksdagen 2010. Även deras roll i själva riksdagen skiljer sig åt, då Dansk Folkeparti är mer accepterade av övriga partier. Trots att detta var bakgrunden till min frågeställning så har syftet med arbetet inte legat på att undersöka hur politiken kan förklara denna skillnad. Syftet har endast varit på att jämföra deras politik, för att se om det finns skillnader i de frågor som människor ofta ser som grundläggande för partierna.

Det finns en mängd olika riktningar som jämförelser av dessa två partier skulle kunna ta. Syftet för arbetet har som sagt inte varit att undersöka om partierna är radikalt högerpopulistiska, varför partierna har haft en sådan skillnad i deras framgång, eller ens bakgrunden till skillnaden i politiken. Mitt arbete har istället fokuserat på att hitta skillnader mellan partiernas politik, då en vanlig uppfattning är att partierna är ytterst lika varandra.

Som jag nämnt tidigare är detta ett forskningsområde där mycket har gjorts. Det har gjorts en hel del forskning om radikala högerpopulistiska partier i Europa, men även forskning om just Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna. Mitt arbete är tänkt att bidra till detta forskningsområde genom att det undersöker skillnader inom de samhällsområden som dessa partier brukar sammankopplas med i vardagliga situationer.

Trots denna skillnad i bakgrund och historia, så vore det möjligt att dessa väldigt grundläggande och vardagliga antaganden om partiernas politiska ståndpunkt skulle kunna stämma med verkligheten. Istället för att undersöka om partierna skiljer sig från varandra genom att gå långt bak i tiden valde jag därför att undersöka det genom att kolla på deras nuvarande politik i vissa frågor.

Det vore visserligen intressant att jämföra Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna närmare i socioekonomiska frågor, särskilt då en stor del kring diskussionen om just radikal högerpopulism handlar om betydelsen av dessa typer av frågor i partiernas politik. Detta är dock inte något jag valt att fokusera på i mitt arbete eftersom det sällan är just socioekonomiska frågor människor tänker på när de pratar om Dansk Folkeparti och Sverigedemokraterna i

koppling till varandra och jag ville undersöka om de vardagliga antagandena om partierna stämmer.

Redan innan jag började min undersökning var jag säker på att det finns likheter mellan partierna, men jag var mer osäker på vilka skillnader som finns. Kanske är det just svensk medias rapportering av Dansk Folkeparti som gjort mig medveten om dessa likheter. Detta särskilt då svensk media kritiserar för att endast fokusera på de etnopluralistiska delarna av Dansk Folkepartis politik, alltså deras motstånd till mångkulturalism. Det var här jag fann minst skillnader mellan partierna, och som därför stämmer bäst överens med antagandet att partiernas politiska åsikter liknar varandra. Då media visar på denna likhet utan att visa på skillnader i andra frågor, så är det förmodligen vanligt att en del av allmänheten direkt antar att övrig politik också överensstämmer. Detta särskilt inom politiska områden och åsikter som anses vara nära kopplade till varandra. I fallet med radikal högerpopulism innebär detta alltså även till exempel anti-etablissemang och isolationism, som är vanliga antaganden om dessa partier.

Någonting som kan vara viktigt att nämna än en gång är att denna undersökning är av deras principprogram och valmanifest. Detta betyder alltså att partierna, mer specifikt vissa partimedlemmar, kan ha andra åsikter som de till exempel framför i debatter och liknande. Denna undersökning visar därför inte på en mer detaljerad bild del av deras politik, utan är endast gjord av det partierna kommit överens om till deras dokument. Dessutom kan det vara så att vissa saker kanske förekommer ganska frekvent i tal och liknande, men inte i deras politiska dokument, och har därför inte räknats med i denna undersökning. En undersökning av just partimedlemmar, uttalanden, debatter och liknande är en annan möjlig utveckling av detta arbete, antingen för att ge dessa dokument en mer nyanserad bild eller som en undersökning helt bortkopplad från deras politiska dokument.

Sammanfattningsvis har detta arbete visat på att även om det visserligen finns vissa likheter mellan partiernas så finns det även en del betydande skillnader. I två av de tre områden jag undersökte fanns det tydliga skillnader där Sverigedemokraterna tog ett steg längre än Dansk Folkeparti. Båda partierna anser sig representera folket, men Sverigedemokraterna är även tydligare i sitt motstånd mot de etablerade partierna. Båda partierna är motståndare till EU, men Sverigedemokraterna är även motståndare till NATO.

En uppfattning om att partierna visserligen liknar varandra är inte helt fel i sig, då det finns vissa likheter. Undersökningen visade dock att det finns vissa skillnader som ändå gör att partierna skiljer sig åt. Detta även inom frågor där vissa svenska diskussioner brukar mena att partierna har samma åsikter. Att partierna till exempel ses som motståndare till de övriga

partierna och ett sätt att gå emot eliten stämmer alltså inte helt, då Dansk Folkepartis politik visar på att de varit en del av de politiska besluten under en längre tid.

Så, inom de politiska frågor jag undersökt finns likheter mellan partierna, men det är viktigt att inte glömma skillnaderna.

6. Referenser

- Bergström, Annika, Johansson, Bengt, Oscarsson, Henrik & Oskarson, Maria (red.), *Fragment*, SOM-institutet, Göteborgs universitet, 2015
- Demker, Marie, *I nationens intresse?: gaullismens partiideologi 1947-1990*, Nerenius & Santéus, Diss. Göteborg : Univ., Stockholm, 1993
- Dansk Folkeparti, 2002, ”Principprogram”, [hämtad: 2016-05-15]
http://www.danskfolkeparti.dk/pictures_org/DF_PrincipProgramA5.pdf
- Dansk Folkeparti, ”Dansk Folkeparti valgbrochure”, 2015, [hämtad: 2016-05-15]
http://www.danskfolkeparti.dk/pictures_org/A5-VALG-brochure-til%20net.pdf
- Denk, Thomas, *Komparativ metod: förståelse genom jämförelse*, Studentlitteratur, Lund, 2001
- Goul Andersen, Jørgen, 2004, ”Danmark: Fremskridtspartiet och Dansk Folkeparti”, i Rydgren, Jens & Widfeldt, Anders (red.), *Från Le Pen till Pim Fortuyn: populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2004
- Johansson, Jan Å. & Lerulf, Philip, *Extrema Europa: nationalchauvinismens framväxt i Ungern, Nederländerna och Danmark*, Sekel, Lund, 2012
- Jungar, Ann-Cathrine & Jupskås, Anders Ravik, “Populist Radical Right Parties in the Nordic Region: A New and Distinct Party Family?”, *Scandinavian Political Studies*, vol. 37, no. 3, 2014
- Lodenius, Anna-Lena, *Revolt mot eliten: om högerpopulister i Europa*, Utrikespolitiska institutet, Stockholm, 2010
- Rydgren, Jens, 2004a, ”Vad är högerpopulism?” i Rydgren, Jens & Widfeldt, Anders (red.), *Från Le Pen till Pim Fortuyn: populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2004

- Rydgren, Jens, 2004b, "Frånskattemissnöje till etnisk nationalism" i Rydgren, Jens & Widfeldt, Anders (red.), *Från Le Pen till Pim Fortuyn: populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2004
- Rydgren, Jens & Widfeldt, Anders (red.), *Från Le Pen till Pim Fortuyn: populism och parlamentarisk högerextremism i dagens Europa*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2004
- Rydgren, Jens, "Is extreme right-wing populism contagious? Explaining the emergence of a new party family", *European Journal of Political Research*, vol. 44, no. 3, 2005
- Rydgren, Jens, 2010, *Radical Right-wing Populism In Sweden and Denmark*, The Centre for the Study of European Politics and Society, Israel
- Sannerstedt, Anders, 2015, "Hur extrema är Sverigedemokraterna?" i Bergström, Annika, Johansson, Bengt, Oscarsson, Henrik & Oskarson, Maria (red.), *Fragment*, SOM-institutet, Göteborgs universitet, 2015
- Sverigedemokraterna, "Sverigedemokratiskt valmanifest – valet 2014", 2014a, [hämtad: 2016-05-15] <https://sd.se/wp-content/uploads/2014/08/Valmanifest.pdf>
- Sverigedemokraterna, "Sverigedemokraternas principprogram 2011", 2014b, [hämtad: 2016-05-15] https://sd.se/wp-content/uploads/2013/08/principprogrammet2014_webb.pdf
- Valg 2015, 2015, "Valgresultat valg 2015", [hämtad: 2016-15-17], <http://www.valg-2015.dk/valgresultat-valg-2015/>
- Valmyndigheten, 2014, "Val till riksdagen – röster", [hämtad: 2016-15-17] <http://www.val.se/val/val2014/slutresultat/R/rike/>